

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

OTSUS

isikuandmete töötlemiseks teadusuuringus

nr 2.2.-1/24/20-3

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni valdkonnajuht Virve Lans
Otsuse tegemise aeg ja koht	29.10.2024 Tallinnas
Taotluse esitaja	Erkki Keldo Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium info@mkm.ee deisi.pohlak@mkm.ee

RESOLUTSIOON:

Isikuandmete kaitse seaduse § 6 lõike 5 alusel otsustab Andmekaitse Inspektsioon:

- 1. kooskõlastada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) andmesubjekti nõusolekuta isikuandmete töötlemine poliitika kujundamise uuringus “Võrdsusandmete küsimuste moodul 2025. aasta Eesti Sotsiaaluuringus” 08.10.2024 taotluse punktides 1 – 10.2 ja 11 – 12.2 esitatud tingimustel ja mahus.**
- 2. jätta kooskõlastamata taotluse punkt 10.3.**
  - 2.1.määrata algandmete kustutamise tähtajaks 2031. aasta II kvartal.**
  - 2.2. MKM-l tagada algandmete hävitamisakti või andmete hävitamise kohta kinnituse esitamine Andmekaitse Inspektsioonile (AKI) 2031. aasta II kvartali jooksul.**

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Otsuse peale on võimalik esitada 30 päeva jooksul vaie haldusmenetluse seaduse § 71 lõikes 1 sätestatud korras või esitada kaebus halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku § 7 lõikes 1 sätestatud korras.

TAOTLUSE ESITAJA SELETUS ja KINNITUSED:

Esitatud otsuse Lisas „Taotlus_Võrdsusandmete küsimuste moodul 2025. aasta Eesti Sotsiaaluuringus“

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED ja SELGITUSED:

- 1. Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 lõike 5 kohaselt loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu analüüsid ja uuringud, mis tehakse poliitika kujundamise eesmärgil.**

Nende koostamiseks on täidesaatval riigivõimul õigus teha päringuid teise vastutava või volitatud töötleja andmekogusse ning töödelda saadud isikuandmeid. AKI kontrollib enne nimetatud isikuandmete töötlemise algust IKS § 6 sätestatud tingimuste täitmist, välja arvatud juhul, kui poliitika kujundamiseks tehtava uuringu eesmärgid ja isikuandmete töötlemise ulatus tulenevad õigusaktist.

2. IKS § 6 lõige 4 sätestab, et kui teadus- või ajaloouring põhineb eriliiki isikuandmetele, kontrollib asjaomase valdkonna eetikakomitee enne IKS § 6 sätestatud tingimuste täitmist. Kui teadusvaldkonnas puudub eetikakomitee, siis kontrollib nõuete täitmist AKI. MKM on pöördunud Sotsiaalministeeriumi sotsiaal- ja töövaldkonna uuringute ja analüüside ajutise eetikakomitee poole, kes leidis, et taotlust ei ole võimalik eetikakomitee poolt hinnata, kuna tegemist on juba käimasoleva uuringu muudatusettepanekuga, mille põhiosaga ei ole eetikakomitee kursis (05.07.2024 protokoll nr 17).
3. MKM esitatud taotluse kohaselt viiakse uuring läbi erinevates etappides erinevatel õiguslikel alustel järgmiselt:
  - a. uuringus osalemise kutse saatmine toimub ilma andmesubjekti nõusolekuta.
  - b. mooduli küsimuste etapis toimub andmetöötlus andmesubjekti nõusoleku alusel.
  - c. kuna uuringus planeeritakse liita moodulile vastanud inimeste andmetele ESU andmed ja ESU andmestik hõlmab ka leibkonna andmeid, siis ei saa isiku ankeedi täitnud andmesubjekt anda nõusolekut leibkonda kuuluvate isikute andmete töötlemiseks, mistõttu toimub ka selles etapis isikuandmete töötlemine andmesubjekti nõusolekuta.

Siinjuures märgib AKI, et kuivõrd isikuandmete töötlemine toimub erinevatel etappidel erinevatel õiguslikel alustel, siis tuleb andmesubjektile läbipaistvalt selgitada kogu uuringu käigus toimuvat andmetöötlust. Inimesele ei tohi jääda muljet, et kogu uuring toimub nõusoleku alusel. Kui seda ei selgitata, siis ei ole tagatud läbipaistvuse põhimõtte järgimine.

4. IKS § 6 lg 3 sätestab tingimused, mida tuleb hinnata enne, kui hakatakse uuringus andmesubjekti nõusolekuta tema isikuandmeid tuvastamist võimaldaval kujul töötleva. Üheks tingimuseks on, et andmetöötluse eesmärgid ei ole saavutatavad peale tuvastamist võimaldavate andmete eemaldamist. AKI nõustub, et pärast isikute tuvastamist võimaldatavate andmete eemaldamist oleks andmetöötluse eesmärkide saavutamine ebamõistlikult raske. Lisaks on taotluse esitaja hinnanud ja välja toonud ülekaaluka avaliku huvi ning kinnitanud, et töödeldavate isikuandmete põhjal ei muudeta isikute kohustuste mahtu ega kahjustata muul viisil ülemääraselt andmesubjektide õigusi.
5. Isikuandmete töötlemisel tuleb tagada, et isikuandmeid säilitatakse kujul, mis võimaldab andmesubjekte tuvastada ainult seni, kuni see on vajalik selle eesmärgi täitmiseks, milleks isikuandmeid töödeldakse (IKÜM art 5 lg 1 punkt e). IKÜM põhjenduspunkti 39 kohaselt tuleb tagada, et andmete säilitamise aja määramisel on piiratud rangelt minimaalsusega. Selle tagamiseks, et isikuandmeid ei säilitataks vajalikust kauem, peaks vastutav töötleja kindlaks määrama tähtajad andmete kustutamiseks või perioodiliseks läbivaatamiseks. 08.10.2024 esitatud taotluse punktis 10.3 on toodud, et andmeid säilitatakse 10 aastat ning sellise tähtaja säilitamise põhjenduseks on rakendada ESU andmete säilitamisega ühetaolist tähtaega. Samas punktis on öeldud, et teadlaste keskkonna kasutamiseks sõlmitakse 5aastane leping, mida 5 aasta pärast pikendatakse.

AKI selgitab, et andmete säilitamise põhjendus ei saa olla ühetaoliste tähtaegade määramine, vaid säilitamine peab olema seotud konkreetse eesmärgiga ning peab olema vajalik uuringu eesmärgi täitmiseks. Esitatud taotlusest ei nähtu taotleja vajadust säilitada andmeid 10 aastat, teadlaste keskkonna kasutamise leping sõlmitakse 5aastase tähtajaga.

Seega leiab AKI, et põhjendatud on andmete säilitamine 5 aastat. Juhul kui ilmneb vajadus pikemaks säilitamiseks, siis on MKM-l võimalik taotleda andmete säilitamise tähtaja pikendamist.

6. IKÜM üks olulisemaid põhimõtteid on läbipaistvuse põhimõte, mida peab isikuandmete töötleja järgima. Läbipaistvuse põhimõtte järgimiseks tuleb esitada andmesubjektidele teave andmetöötluse kohta (nn andmekaitsetingimused). IKÜM artikkel 13 ja 14 sätestavad teabe, mis tuleb andmesubjektile esitada. Teave peab olema esitatud lihtsas ja selges keeles ehk see peab olema andmesubjektile arusaadav. 08.10.2024 taotluse juurde lisatud andmekaitsetingimuste kavand ei ole lihtsas ja selges keeles (näiteks õiguslikust alusest ei ole konkreetselt aru saada, andmekoosseis on ainult osaliselt välja toodud jne). Seega enne uuringu algust tuleb MKM-l andmekaitsetingimused üle vaadata ja tagada, et nende avaldamisel oleks teave esitatud kogu mahus ning lihtsas ja selges keeles.
7. Samuti tuleb läbipaistvuse põhimõtte järgimiseks juba ESU uuringu kutses selgitada, et osaliselt hõlmab ESU uuring ka teisi uuringuid ning selgitada, millised moodulid puudutavad teisi uuringuid. Kui küsitlus viiakse läbi telefoniküsitlusena/kohapealse intervjuuna või muul sarnasel viisil, siis tuleb iga teise uuringu mooduli puhul küsitlejal inimesele enne küsimuste esitamist selgitada, et see osa puudutab teist uuringut ning ta peab olema valmis selgitama teise uuringuga seotud isikuandmete töötlemist.
8. MKM-l tuleb mooduli ees oleva nõusoleku vormi sõnastust täpsustada. Isikuandmete töötlemise nõusolek peab vastama IKÜM art 4 p 11, art 7 tingimustele arvestades põhjenduspunkti 32. Nõusolek on andmesubjekti vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline tahteavaldus, millega nõustub enda kohta käivate isikuandmete töötlemisega. Nõusolek peab olema selgesõnaline ja konkreetne kinnitus kirjalikus, elektroonilises või suulises vormis. Nõusoleku sõnastamisel tuleb arvestada ka sihtgrupiga, kellelt nõusolekut küsitakse. Nõusoleku vormis peab olema teave selle kohta, kes on isikuandmete vastutav töötleja ning millisel eesmärgil isikuandmeid töödeldakse. Lisaks tuleb andmesubjekti teavitada võimalusest nõusolek tagasi võtta ja seda enne nõusoleku andmist. Nõusoleku võtmise tingimusi on AKI selgitanud ka [isikuandmete töötleja üldjuhendis](#).
9. MKM-i moodulis küsitakse esmalt inimese eelistusi ja alles viimase küsimusena seda, kas inimene on tundnud ennast diskrimineerituna ning diskrimineerimise põhjust. Kuivõrd MKM-i mooduli küsimused on tundlikud, siis tuleb MKM-l veelkord nende küsimuste detailsust hinnata ja kaaluda mooduli ülesehitamist selliselt, et esmalt selgitate välja, kas inimene tunneb ennast diskrimineerituna ja alles seejärel küsite ülejäänud küsimused. Lisaks tuleb täiendavalt hinnata, kas on eesmärgi täitmiseks vajalik nende isikute andmed, kes ennast ei ole tundnud diskrimineerituna.

Andmekaitse Inspektsiooni kooskõlastus isikuandmete töötlemiseks poliitika kujundamise uuringus kehtib tingimustel, mis on 08.10.2024 inspektsioonile esitatud taotluse punktides 1 – 10.2 ja 11 – 12.2. Andmete säilitamise tähtaeg on toodud otsuse resolutsiooni punktis 2.

Kui uuringu loa taotluses esitatud tingimused muutuvad, tuleb sellest Andmekaitse Inspektsiooni teavitada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Virve Lans
valdkonnajuht
peadirektori volitusel

Lisa: „Taotlus_Võrdsusandmete küsimuste moodul 2025. aasta Eesti Sotsiaaluuringus“